

BÁNK BÁN						
év		1884. október 5.	1895. nov. 9.	1910. november 27.	1940	1953
díszlet		Spannraft			Oláh Gusztáv	
jelmez			Kéménydy		Márk Tivadar	
rendező						
műhelyek	festőműhely					
	kellék: fegyver, fejdíszek, ékszerek, ruhadíszek					
	paróka, álszakáll és bajusz, fodrász					
	varroda: jelmezek					

BÁNK BÁN						
év		1884. október 5.	1895. nov. 9.	1910. november 27.	1940	1953
szövegek			A Bánk-bán új kiállítása valósággal látványossággá teszi Erkel Ferenc operáját. Még magyar színpadon ilyen pazar kiállítást, ilyen kápráztató jelmezeket nem láttunk. Valóban Kéméndy Jenő ma teljes bizonyítékát adta dekoratív tehetségének is. Minden egyes jelmez valóságos remekmű, és megérdemli a szorgosabb tanulmányozást. Egnémely szín talán kissé rikító (a sang de boeuf-vörös szín túlságosan dominál), az összeállítás táján itt-ott nélkülözi a kellő harmóniát, de egészben véve valóságos művésziesség kivitelű és előkelő ízlés műve a Bánk-bán új kiállítása. Talán nem lesz érdektelen, ha röviden szemügyre vesszük a főbb személyek jelmezeit. Gertrud királyné fehér duchesse-ruhát visel, a nehéz szövet stilszerű, aranyhímzésű levelekkel és csillagokkal van díszítve, a ruha ujjain és gallérján aranyháló van gyöngyökkel, a ruha fölött bíborpalást hermelin-disszel. Legérdekesebb azonban a fejké; legfölül gyönyörű korona, a jour foglalt drágakő-imitációkkal (Coopernél készült Párisban) ebből indul ki két fehér-selyem fülkagyló, amely aranydróttal van bevonva és az áll alatt behúzóódó fehér fátyollal összekötte. Ilyen fejdísz visel — persze korona nélkül — a királyné kísétérehez tartozó többi merániai udvarhölgy is. — Melinda jelmeze egy, fehér bengalinból készült, korszerűen hímezett princesse-ruha, e fölött van egy ujjnélküli, rózsaszínű brokát fölső ruha aranyhírnzésű csillagokkal, bordureje gyöngyökkel és ékkövekkel kirakva, a ruha fölött világoskék selyem köpeny hosszú uszályal. Bánkbán gránátbarna atlaszruhát visel, arannyal kivarrott alsó része három helyen van fölhasítva, az első fölvonásban szürke köpenye van sürgallérral, később gránátszínű bársonybunda prémmal. Petur bánnak zöld bársony alsó ruhája van, a szövet korhűen van hímzve arannyal és heliotrop-pal, e fölött lila bársony bundát visel világos prémmel, Ottó hercegnek fehér peluche-jelmeze van arany és heliotrop hímzéssel, Biberachnak vörös bársony jelmeze fekete krepinkkel — a többi szereplő is egytől egyig aranyhímzésű, nehéz brokát vagy selyem szövettű jelmezeket visel. (Több jelmez szövettét még évekkel ezelőtt gr. Keglevich István hozatta Olaszországból az operaház számára.) Az új dekorációk is figyelmet érdemelnek. Az első fölvonásban egy gyönyörű oszlopcsarnokot láttunk, a másodikban egy díszes ó-magyar termet a királyi várakból, a harmadik fölvonásban egy hangulatos tiszaparti tájképet, nyílt körprospekttussal, a negyedikben a régi dekorációkból ügyesen összeállított gyászcsarnokot, emelkedett háttérrel. Pesti Hírlap 1895. november 10. Bánk-bán a m. kir. operaházban	Operabál. Forró, nagy estéje volt szombaton az Operának. A „Bánk bán” reprise hozott zajos, jól megérdemelt sikert. Fodorné kivételével — aki affektáltan játszott — az összes szereplők kiválót nyújtottak. Környeit (Bánk bán) és Sándor Erzsit (Melinda) a zsúfolt színház közönsége egész este zajosan ünnepelte. A többiek szintén a legjobbat nyújtották. Takács, akinek Tiborca már ismert, nagy hatással játszott Bóza, Székelyhidi és Szemere jók voltak. Bizonyos, hogy a szombati siker után a „Bánk bán” ismét napirendre kerül. Népszava, 1910. november 27.	Nádasdy Kálmán és ifj. Oláh Gusztáv rendezése a lelemény tárházát foglalja magában, díszletezésük pazarul látványos, Márk Tivadar jelmezei korhűen ragyogók. Műhelytitkok Márk Tivadar tervezte a jelmezeket. Négy hétig dolgoztak a műhelyek.— Közel nyolcszáz méter selyem, lamé és pamutszövet kell egy-egy felújítás ruháihoz — mondotta Márk. — A varroda dolgozik, próbál heteken át. A nehéz vereteket, díszeket is az Operaház műhelye készíti. Szobrász készíti el az ékszerek formáját. Gipsznegatívban kasírozzák, így készülnek a papírmásé-láncok, veretek, díszek. Külön eljárásunk van arra, hogyan készítjük a prémet. A színpadon ugyanis nem igazi prémekek járnak a szereplők. A házi Hans Sachs készíti a cipőket, csizmákat. Minthogy egyik énekes kisebb, a másik nagyobb, valóságos aléptményekkel készülnek a cipők. A mai női divat, a magas parafatalp és sarok már régen „divat” az operák jelmezeinél. Némelyik cipőbe tizenkét centiméteres emelést is készítünk. A világitás mestere, Kornay János gondoskodik a tiszaparti jelenet hullámozó vízeről és a gomolygó felhőkről. A hullámok csodáját három-három kifűrészelt, egymás előtt mozgatott és hátulról világitott bádoglep idézi elő.Szélgép, felhőkorongKözben zúg a szélgép — forgó fakorongon síkló durva vászon —, az égen gyülekező viharos felhőket pedig komplikált gépezet szolgáltatja. Jobbról-balról egy-egy körülbelül hatvan centiméter átmérőjű üvegkorong forog, villamos motor hajtja. Ezen át esik a fény a háttérre, s az üveglep foltjai vetítik a mozgó felhőket. Ugyanekkor a színpad tetején ugyancsak átvilágitott felhőgömb forog lassan — s Melindát elragadja a fenyegető vihar, elnyelik a Tisza hullámai. Függetlenség, 1940. március 23.	

BÁNK BÁN						
év		1884. október 5.	1895. nov. 9.	1910. november 27.	1940	1953
szakszavak	felzecc? – előlappal jelzett díszletelem (pl. bokor) tréger – díszlettartó rúd, a színpad teljes szélességében díszletelemeket, falakat tud ki/beemelni. lámpák is trégereken szuffita – 1. a színpadi zsinórpadlásról lelógó festett díszletdarabok 2. színpadi világítótestek, cső alakú színpadi izzólámpák rivalda – a színpad elején, a földön elhelyezett lámpasor					
tárgy		festőecset	ruha? fejdísz		ruha - Bánk bán, Melinda	
képek		Spannraft műterem, festőlegények	Kéméndy tervei, fotók róla		Márk T tervei (aki 1953-ban, 69-ben és 80-ban is tervezett!!)	
videó	a festőműteremről, szerszámok bemutatása, hogyan készült/nek a díszletek, hátterek; fegyverek, ékszerek gyártása, mű-dolgok, de valódinak hatnak; szakáll				A Bánk bán Moszkvában [a Magyar Állami Operaház vendégszereplése], 1958 https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=14585 Színpadon a magyar művészek. Szovjet miniszter kezet fog a művészekkel. Lakatos Gabriella, Nádasdy Kálmán, Ferencsik János, Fülöp Zoltán. Részlet a darabból. Simándy József énekel: Hazám, hazám... díszlet, jelmez látszik Ünnepi játékok Szegeden, 1961 Bánk bán https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=16112 végén összevágott képek a bankbánból, színpadkép látszik, díszlet, jelmezek	
érdekes kérdések a műhelymunkákról	hány méter a festőecset? Mekkora nm2 a legnagyobb festmény? Melyik előadásban van a legtöbb változás?				Hány méter anyagot használnak a jelmezekhez?	
érdekes/vicces		Borsszem Jankó, 1884-11-16 / 46. (879.) szám	APRÓHIRDETÉSEK Pesti Hírlap, 1895. november 17. Operában Hajnalka volt-e csütörtökön? Ha igen, küldje címét «Földszinti» jelige alatt a kiadóhivatalba. 13836 Pesti Hírlap, 1895. november 19. Ama bájos, kék ruhás, fehér-pettyes hölgy, kit vasárnap este az operában folyton szemléltem, kéretik, hogy ismeretség lehetséges-e, mely esetben «Erkélyszék» jelige alatt kérek mielőbbi tudósítást. 13326		Aki átlapozná a Bánk operaházi zongorakivonatát, bizony nehezen tudna eligazodni az évek egyre javítgatott, prozódikusabbá igazított szövegek között. Nádasdy Kálmán munkájának jellemzésére, Ideírjuk Bánk híres dalának régi és új versét. Egressy Béni négy sorát ismételve zenésítette meg Erkel s a dallam alakulása miatt, az eredeti négy sor töredezetten illeszkedett a folytatáshoz; Hazám, hazám, te mindenem. Hisz mindenem neked köszönhetem. Hazám, hazám, én mindenem, Rajtad előbb kell, előbb segítenem! Nádasdy átköltésében a dal így hangzik: Hazám, hazám, te mindenem, tudom, hogy életem neked köszönhetem! Aranymezők, ezüsfolyók, hős vértől ázottak, könnytől aradók! Sajgó sebét felejtí Bánk, zokog, de szolgálja népe szent javát! Magyar hazám, megáldalak! Csak érted él, csak érted hal sírig hű fiad. Függetlenség, 1940. március 23.	
kreatív/interaktív		rivalda ki-be kapcsolgatása? (feltéve, h lesz áram :); felzecc díszletek ki és bepakolása, régi mesekönyvszerűen	újrászínezett képek lapozgatása		Bánk bánhoz készült összes jelmezterv lapozgatása, öltöztető baba férfi és nő	